

N:o 23.

Ank. till Riksd. kansli den 3 mars 1902, kl. 1 e. m.

*Utlåtande, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl.
Maj:t angående landstingens befogenhet med afseende å
väganläggningar.*

Uti en inom Andra Kammaren afgifven, till behandling af lagutskottet hänskjuten motion, n:o 14, har herr S. Nordström anført följande:

»Förbättrade kommunikationer utgöra ett lifsvilkor för landets utveckling i såväl det ena som andra afseendet. Detta har ock blifvit i hög grad beaktadt af statsmakterna, som anslagit betydande summor för dylika ändamål. Särskildt beviljar Riksdagen numera ej mindre än en million kronor årligen till förbättring, ny- eller omläggning af de allmänna vägarne inom landet, hvilka medel utanordnas med två tredjedelar af den beräknade kostnaden utan återbetalningsskyldighet, sedan vederbörande embetsmyndighet upprättat förslag till och vitsordat vägförbättringens eller väganläggningens nytta och behöflighet för den allmänna samfärdseln. För att ytterligare underlätta dylika vägförbättringar, som för kommuner eller enskilde under alla omständigheter måste kännas betungande, hafva en del landsting jemväl anslagit större eller mindre belopp för sådana ändamål. Sålunda har Skaraborgs läns landsting under nästan hela dess tillvaro anslagit medel till vägförbättringar, sedan vederbörlig utredning förelegat beträffande vägförbättringens eller väganlägg-

Bih. till Riksd. Prot. 1902. 7 Saml. 18 Häft. (N:o 23.)

ningens ändamålsenlighet, nytta och behöflighet, då i regeln landstinget beviljat en sjettedel af den beräknade kostnaden för de olika företagen. På detta sätt ha en mängd vägförbättringar åstadkommits inom länet till ofantligt gagn för den trafikerande allmänheten.

Nu har emellertid Kongl. Maj:t, enligt utslag af den 18 sistlidne oktober, med stöd af kammarkollegii utlåtande, på grund af anförda besvär, förklarat dessa landstingets beslut för olagliga. Derigenom omöjliggöres för framtiden i de allra flesta fall dessa för länet så gagneliga vägförbättringar. Jag för min ringa del förklarar mig oförmögen att fatta vederbörandes resonnement och tankegång beträffande detta utslag. Visserligen har uti den nya väglagen vägunderhållet blifvit skildt mellan stad och land, hvilket det för resten var jemväl före denna lags tillkomst. Men det är en högst väsentlig skilnad emellan vägars underhåll och vägförbättringar i den mening, hvartill det omförmälda statsanslaget får användas. Detta framgår äfven med all tydlighet deraf, att det allmänna vägunderhållet sorterar under jordbruksdepartementet, men anslaget till vägförbättringar under civildepartementet. Det är en absurditet att påstå, det dylika vägförbättringar icke skulle gagna städerna lika mycket som landsbygden. Eller manne icke städerna äro uti lika hög grad beroende utaf den allmänna samfärdseln och lättade kommunikationer som landsbygden? Också har Skaraborgs läns landsting härutinnan aldrig gjort någon åtskilnad mellan stad och land. Åtminstone två gånger har Skaraborgs läns landsting beviljat anslag till vägförbättringar inom städernas väghållningsområde, och detta till jemförelsevis afsevärda belopp, utan att detta föranlett klander från landsbygdens representanter.

Då landstingsförordningens 2 § uttryckligen föreskrifver, att landstinget eger besluta, bland annat, jemväl beträffande »anstalter för kommunikationsväsendets befordrande», så har, enligt mitt förmenande, landstinget ingalunda öfverskridit sin befogenhet på grund af ordalydelsen uti 47 § landstingsförordningen. Då jag under åtskilliga år haft förtroendet att sitta ordförande uti det utskott, som förberedt dessa ärenden inom landstinget; då landstinget i de allra flesta fall beslutit i enlighet med hvad detta utskott föreslagit; då landstinget nu fått juridiskt orätt; men då det är af synnerlig vikt, att detta prejudikat undanrödjes, så har jag icke tvekat att draga frågan inför Riksdagens pröfning. Det är nemligen nogsam bekant, huru svårt det i allmänhet är att kunna genomdrifva dylika vägförbättringar, äfven om dessas nytta och behöflighet äro än så påfallande. Beröfvas nu landstingen rättigheten att bevilja understöd till dessa för landet i sin helhet så

nyttiga och allmängagneliga företag, då komma dessa vägförbättringar i de allra flesta fall att upphöra eller åtminstone i högst väsentlig grad att inskränkas. Jag tillåter mig därför vördsamt hemställa, att Riksdagen behagade i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att förslag till ett sådant förtydligande eller tillägg uti såväl landstingsförordningen som uti väglagen måtte framläggas för Riksdagen, att derigenom *tydlig* föreskrift meddelas beträffande landstingens befogenhet att understödja väganläggningar eller vägförbättringar inom de respektive landstingsområdena utan åtskilnad mellan stad och land.»

Enligt 2 § af förordningen om landsting den 21 mars 1862 tillkommer landstinget att rådslå och besluta om för länet gemensamma angelägenheter, hvilka afse, bland annat, anstalter för kommunikationsväsendets befordrande, så vidt dessa angelägenheter icke enligt gällande författningar tillhöra offentlig myndighets embetsåtgärd. Med stöd af detta stadgande har flerstädes förekommit, att landsting anvisat bidrag till anläggande eller förbättrande af allmänna vägar inom länet i sådana fall, der dylika företag ansetts vara af ett allmännare behof påkallade. Emellertid har, såsom motionären omförmält, på grund af myndigheternas skiljaktiga åsikter i ett nyligen förekommet ärende angående af landsting beviljadt understöd till en väganläggning uppstått tvekan, huruvida användande af landstingsmedel för sådana ändamål är lagligt och tillåtet.

Då frågan härom är af en viss betydelse, vill utskottet enligt inhemtade upplysningar rörande förloppet af berörda ärende meddela följande. Skaraborgs läns landsting, hvarest begärts bidrag till kostnaden för en i vederbörlig ordning beslutet anläggning af ny bro och till densamma ledande sammanbindningsvägar, hvilken anläggning af vederbörlig myndighet förklarats skola på ett visst väghållningsdistrikts bekostnad verkställas, har med ogillande af framställt yrkande derom, att det anslag härför, som möjligen kunde komma att af landstinget beviljas, måtte utdebiteras endast å skattskyldige inom länets landsbygd, men ej å skattskyldige i stad, beslutit anvisa viss del af verkliga kostnaden för berörda anläggning. Detta beslut blef af Konungens befallningshafvande i länet godkändt. Öfver detsamma anfördes af representanter för två bland länets städer hos Kongl. Maj:t besvär med yrkande, att antingen beslutet måtte upphävas eller ock de skatt-

skyldige i länets städer befrias från uttaxering till ofvannämnda bidrag. Konungens befallningshafvande afstyrkte, i afgifvet yttrande, bifall till besvären, hvaremot kammarkollegium, hvars utlåtande inhemtades, bland annat anförde, att som ifrågavarande väganläggning uppenbarligen icke kunde hänföras till för länet i dess helhet gemensamma angelägenheter, samt det enligt väglagen tillhörde Konungens befallningshafvande att i första hand pröfva och afgöra frågor om nyttan och behovet af dylika företag samt om bestridande af kostnaderna därför, collegium för sin del icke kunde finna ordalydelsen i 2 § landstingsförordningen lemna stöd för landstingets befogenhet att besluta i ärenden af denna beskaffenhet. Vid föredragning af ärendet fann Kongl. Maj:t i resolution den 18 oktober 1901, enär ifrågavarande väganläggning, med afseende å innehållet i lagen om väghållningsbesvärets utgörande på landet, icke kunde anses vara att hänföra till för länet gemensamma angelägenheter, skäligt upphäfva öfverklagade beslutet.

De bestämmelser i lagen om väghållningsbesvärets utgörande på landet, som i berörde resolution antagligen åsyftats, lyda sålunda:

4 §. »Uppstår fråga om anläggning af allmän väg, då skall ansökning derom göras hos Konungens befallningshafvande, som låter, derest väghållningsdistriktet består af ett härad eller del deraf, vid häradsrätten i orten, men eljest inför Konungens befallningshafvande eller annan af Konungens befallningshafvande bestämd myndighet höra samtliga väghållningsskyldige, hvilka i väghållningen med arbete eller penningar deltaga; hvarefter, och sedan häradsrätten afgifvit yttrande, Konungens befallningshafvande meddelar beslut i frågan.

I enahanda ordning afgöras frågor om indragning af allmän väg, omläggning af backig eller eljest för rörelsen obehvämlig allmän väg samt förändring af redan befintlig väg till bygdeväg eller landsväg.»

5 §. »I fråga om byggande och underhåll af allmän väg, bro och färja utgör hvarje härad en gemensamhet för sig.

Är vid den tid, då denna lag träder i kraft, härad deladt i två eller flera väghållningsdistrikt eller äro två eller flera härad eller delar deraf då förenade till ett distrikt, må dervid förblifva.

Delning af härad i särskilda väghållningsdistrikt eller förening af härad eller delar deraf till ett sådant distrikt må derefter, så vidt icke derom förordnats i den ordning 82 § stadgar, ske endast i sammanhang med vägdelning på sätt nedan sägs.»

82 §. »Efter denna lags utfärdande åligger Konungens befallningshafvande hvar för sitt län att efter de väghållningsskyldiges hörande besluta, huruvida delning af härad i särskilda väghållningsdistrikt bör ega

rum eller väghållningsdistrikt må omfatta större område än ett härads.»

Motionären har nu, i anledning af hvad sålunda förekommit, ifrågasatt meddelande af tydlig föreskrift derom, att landstingen skulle ega befogenhet att understödja väganläggningar eller vägförbättringar utan åtskilnad mellan stad och land.

47 § i landstingsförordningen innehåller härom följande bestämmelser:

»I fråga om bestämmande af afgifter eller arbetsbidrag för sådana företag eller åtgärder, till hvilka bidrag böra enligt lag från hemman och fastighet utgå eller i afseende å hvilka andra grunder för kostnadernas uttaxering äro fastställda, gäller till efterrättelse hvad i ty fall stadgadt är. I öfrigt må landstinget, med afseende på ett ifrågastäldt företags beskaffenhet, särskildt bestämma grunden för uttaxering af de medel, som för dess utförande erfordras, dock att, med undantag för den i särskild författning stadgade sjukvårdsavgift, ingen personlig eller efter matlag utgående afgift må af landstinget beslutas.

Då fråga om grunden för afgifters uttaxering uppkommer, skall denna fråga först afgöras. Framställes inom landsting påstående, att företag, hvarom förslag blifvit väckt, är af den beskaffenhet, att endast stad eller endast landsbygd af företaget kan hafva hufvudsaklig nytta och att för ty i förra fallet landsbygden och i det senare städerna, vare sig samfäldt eller en eller flere bland dem, må från bidrag till det företaget befrias eller med sådant bidrag i jämförelsevis mindre mån betungas, då skall jemväl öfver sådan framställning beslutas, innan hufvudfrågan till afgörande företages.»

Vid bedömande af frågan om landstingens behörighet i förvarande hänseende kan utskottet visserligen icke i allo ansluta sig till ofvan anförda uttalande af kammarkollegium, enär, med en sådan tolkning af landstingsförordningens och väglagens bestämmelser, landstingens befogenhet att understödja företag af ifrågavarande beskaffenhet skulle vara så godt som underkänd; men ett ändringsförslag i den riktning, motionären ifrågasatt, kan utskottet ej tillstyrka.

Ofvan omförmälda bestämmelser i 47 § landstingsförordningen synas utskottet lemna erforderlig och lämplig ledning för afgörande i hvilka fall anslag böra utdebiteras särskildt på landsbygden och särskildt på städerna eller för hela länet gemensamt; och att gifva en

majoritet inom landstinget rätt att härutinnan besluta annorlunda skulle möjligen kunna gifva anledning till obehörigt betungande af en eller annan grupp skattskyldige.

På grund af det anförda hemställer alltså utskottet,

att förevarande motion icke må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 3 mars 1902.

På lagutskottets vägnar:

CARL B. HASSELROT.

Herr *Zetterstrand* har begärt få antecknadt, att han icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.